

Jan Chłosta

Odsłonięcie tablicy ku czci Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Starym Ratuszu w Olsztynie

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 1 (271), 191-194

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

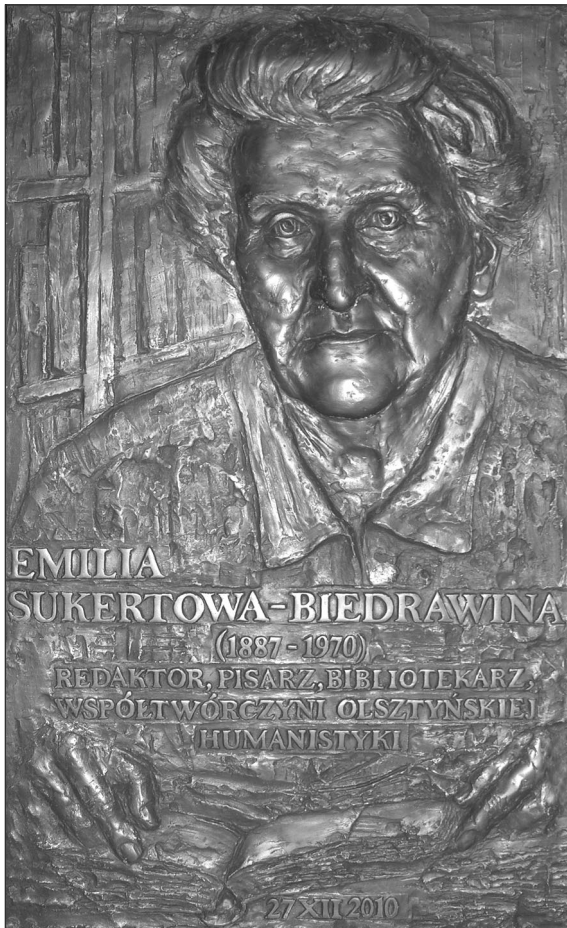
Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Chłosta

ODSŁONIĘCIE TABLICY KU CZCI EMILII SUKERTOWEJ- -BIEDRAWINY W STARYM RATUSZU W OLSZTYNIE —

21 grudnia 2010 r., na sześć dni przed czterdziestą rocznicą śmierci Emilii Sukertowej-Biedrawiny, pisarki, badaczki i popularyzatorki przeszłości Mazur oraz założycielki i pierwszej redaktorki „Komunikatów Informacji Naukowej”, przekształconych w 1957 r. w „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, w patio Starego Ratusza na starym mieście w Olsztynie, gdzie przez ponad czternaście lat mieściła się Stacja Naukowa PTH (Instytut Mazurski), odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku Jej czci. Dokonali tego: wnuczka Emilii Sukertowej-Biedrawiny – dr Marzena Wilamowska-Korsak, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Jacek Protas oraz biskup diecezji mazurskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego Rudolf Bażanowski. Inicjatorem ufundowania tablicy, według projektu artystki plastyka Urszuli Szmyt z Olsztyna, była Wojewódzka Biblioteka Publiczna, której Emilia Sukertowa-Biedrawina od 8 października 1971 r. jest patronką. Na tablicy z płaskorzeźbą podobizny Sukertowej-Biedrawiny umieszczony został następujący napis: „Emilia Sukertowa-Biedrawina (1887–1970), pisarz, wydawca, bibliotekarz, współtwórczyni olsztyńskiej humanistyki”.

Uroczystość poprzedziła konferencja, na której dłuższe wystąpienia wygłosili Jan Chłosta z Olsztyna („Aby Emilia Sukertowa-Biedrawina »jaśniała blaskiem«”) i Grzegorz Mrowiński z Działdowa („Działalność kulturotwórcza Emilii Sukertowej-Biedrawiny na przykładzie Muzeum Mazurskiego w Działdowie”). Przypomniano w nich dorobek i podjęte przez Nią inicjatywy społeczno-kulturalne. Emilia Sukertowa-Biedrawina w dostępnych zakresach brała udział w odbudowie Polski po 1918 i po 1945 r. Żyła w trudnych czasach, kiedy opisywanie dziejów regionu często spychane było na margines. Przeżyła dwie wojny światowe, rewolucje, strajki, zmiany ustrojów i wielokrotnie władz. Zawsze starała się służyć prawdzie. Znaczny wpływ na Jej wyobraźnię, jak się zwierzała, od najmłodszych lat miała babcia, Emilia z Lidnerów. Była owa Lidnerówna ewangeliczką niemieckiego pochodzenia, ale z duszą prawdziwej Polki. Nadano

Odsłonięta w patio Starego Ratusza w Olsztynie tablica pamiątkowa ku czci Emilii Sukertowej-Biedrawiny autorstwa artystki plastyka Urszuli Szmyt

jej imię w intencji sławnej pułkownik Emilii Plater. Sama brała udział w powstaniu styczniowym i była uczennicą sławnego Stanisława Jachowicza. Babcia Lidnerowa już w Warszawie (dokąd przybyła z rodzinnej Łodzi wraz z matką i braćmi w 1900 r. po śmierci ojca) ukierunkowała Emilię na pracę „dla dobra społecznego”. Młoda Zachertówna angażowała się więc w działalność krajoznawczą i oświatową. Zetknięcie podczas I wojny światowej z Mazurami w ramach Towarzystwa Opieki nad Ofiarami Wojny doprowadziły Ją do zainteresowania ludźmi i dziejami Mazowsza Pruskiego. Napotkany Mazur spod Pisz, mówiący staropolskim językiem Reja i Kochanowskiego, jeszcze powiększył to zaciekawienie. Potem, w 1919 r., zaangażowała się w pracę warszawskiego Komitetu Plebiscytowego. Została skarbnikiem tego komitetu, opiekowała się w Warszawie Mazurami i Warmiakami, uczestniczącymi w kursach dla agitatorów plebiscytowych. Napi-

sała wówczas tekst odezwy, rozpoczynający się od słów: „Bracia Mazurzy! Niemcy Wam mówią, że kiedy przyłączycie się do Polski, w kraju Waszym zapanuje bieda i nieporządek. Gdzie jest większa bieda – w Polsce czy w Niemczech – to jeszcze wielkie pytanie”. Odezwę podpisały dwadzieścia cztery osoby, reprezentujące opiniotwórcze środowisko ewangelików z Warszawy. Właśnie one wspomagały materialnie polskie działania narodowe przed plebiscytem na Mazurach. W jej domu na Hożej, przed wyjazdem delegacji Mazurów do Paryża, przebywali wyróżniający się działacze z Prus Wschodnich: Fryderyk Leyk, Karol Pentowski, Bogumił Linka. Odtąd Emilia Sukertowa-Biedrawina rozpoczęła swą niezwykłą, trwającą ponad pół wieku, służbę Mazurom. Napisała wiele opracowań naukowych i popularnonaukowych, redagowała i wydawała w latach 1923–1933 „Gazetę Mazurską”, a w latach 1924–1938 „Kalendarz dla Mazurów”, przeznaczając na to znaczną część swego majątku. Jako bardzo dobrze obeznana z dziejami Prus Wschodnich służyła radami naukowcom i polskiej służbie dyplomatycznej, brała udział przed rokiem 1939 w utworzeniu w Działdowie Seminarium Nauczycielskiego, Domu Ludowego, Szkoły Rzemieślniczej, w 1927 r., z pomocą swego męża Józefa Biedrawy i uczniów Seminarium Nauczycielskiego, zdołała założyć Muzeum Mazurskie. Po 1945 r., już w Olsztynie, z biegiem lat nadawała Instytutowi Mazurskiemu charakter profesjonalnej placówki naukowo-badawczej. Włożyła wiele wysiłku w gromadzenie zbiorów bibliotecznych i archiwaliów. Z pomocą ówczesnego dyrektora Muzeum Mazurskiego w Olsztynie Hieronima Skurpskiego odnajdywała cenne pozycje naukowe pozostawione przez Niemców w Braniewie, Kętrzynie, Morągu. Utworzyła periodyk naukowy „Komunikaty Działu Informacji Naukowej”, przekształcony potem w „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, które redagowała od 1958 r. Zabiegała o uczczenie miejsc pochówku zasłużonych Mazurów: Gustawa Gizewiusza w Ostródzie i Bogumiła Linki w Olsztynie. W pierwszych latach po zakończeniu wojny uczestniczyła we wszystkich ważnych dla regionu inicjatywach społeczno-kulturalnych: urządzaniu wystaw, organizowaniu sesji naukowych, obchodach rocznicowych. Prowadziła wykłady w utworzonej w Olsztynie w 1945 r. Wyższej Szkole Prawno-Ekonomicznej, a od 1946 r. – Studium Prawno-Administracyjnym, filii Wydziału Prawa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Oprócz tego uczestniczyła w zajęciach ze słuchaczami Uniwersytetu Ludowego w Rudziskach Pasymskich, kierowanego przez Karola Małła.

Napisała wiele opracowań naukowych i popularnonaukowych. Jak wynika z wydanej w 1977 r. przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie *Bibliografii twórczości Emilii Sukertowej-Biedrawiny*, opracowanej przez Tamarę Wajsbrot i Władysława Chojnackiego, a potem powtórzoną i nieco poszerzoną

przez prof. Małgorzatę Szostakowską, napisała ponad 800 artykułów naukowych i popularnonaukowych, drukowanych w wielu czasopismach, z tego przed rokiem 1939 aż 422! Wśród nich na szczególną uwagę zasługują: *Legends mazurskie* (1923), *Mazurzy w Prusach Wschodnich* (1927), *Zarys piśmiennictwa polskiego na Mazurach Pruskich* (1935), *Świadomość narodowa na Mazurach i Warmii w pieśni ludowej* (1962), *Bibliografia Mazur i Warmii* (1960 i 1964), *Dawno a niedawno. Wspomnienia* (1965). Współpracowała z wieloma czasopismami w kraju i za granicą. W 1924 r. wydała skrót *Krzyżaków* Sienkiewicza, a w 1927 r. wiersze Michała Kajki *Pieśni mazurskie*, kolportowane na Mazurach.

W trakcie konferencji wspomnieniami o Emilii Sukertowej-Biedrawinie podzielili się Marzena Wilamowska-Korsak i prof. Janusz Jasiński, który w 1954 r. podjął pracę w ówczesnej Stacji Naukowej PTH (Instytut Mazurski), kierowanej przez Sukertową-Biedrawinę.